

ТЕМИ ОТ МЕДИИТЕ

06.11.2013 г.

Важни обществено-икономически и политически теми

[Вестник Капитал daily](#)

✓ Доверието на потребителите в икономиката продължава да спада

Очакванията на домакинствата за ръст на безработицата се запазват и към октомври

Потребителските нагласи на българите за бъдещото развитие на икономиката продължават да се влошават за второ поредно тримесечие, показват данните на Националния статистически институт (НСИ) към октомври 2013 г. Според резултатите от провежданото тримесечно наблюдение общият показател на доверие на потребителите в края на октомври се е понижил с 0.9 пункта спрямо равнището си през юли. Разбивката на данните показва, че отчетеният спад се дължи на намаляващото доверие сред населението на градовете, докато при жителите на селата нагласите се подобряват.

Националната статистика изследва доверието на потребителите на тримесечна база, като наблюдението е представително за населението на възраст над 16 години. Общият показател за доверие на потребителите отразява оценките на домакинствата за цялостното текущо състояние на икономиката и прогнозите за следващите 12 месеца. Изследват се още очакванията на домакинствата за собственото им финансово състояние, спестяванията им и безработицата. Данните се събират чрез анкети, които се провеждат сред подбрани на случаен принцип лица в различни населени места в страната.

Без положителна промяна

Общата оценка на потребителите за настоящото финансово състояние на домакинствата им е еднозначно – и в градовете, и в селата хората посочват, че не забелязват положителна промяна. Различават се обаче очакванията им за следващите 12 месеца – при живеещите в селата стойността на балансовия показател на доверието се повишава с 2 пункта спрямо юли, докато при жителите на градовете статистиката отчита леко увеличаване на песимизма за периода. Същевременно общата оценка на потребителите е, че през последните 12 месеца икономическата ситуация се подобрява (балансиовият показател се увеличава с 2.1 пункта), като очакванията за следващите 12 месеца са тази тенденция да се запази. Малко по-позитивни са и инфлационните нагласи и очаквания както за изминалата, така и за предстоящата година. Наблюдението на НСИ показва, че макар и да отчетат повишаване на потребителските цени през последните 12 месеца, хората смятат, че темповете на растеж са по-слаби в сравнение с оценките, които са били отчетени през юли.

По-малко разходи за автомобили и жилища

Нагласите по отношение на равнището на безработицата обаче остават негативни, като преобладаващите прогнози са, че тя ще продължи да нараства и през следващата година. "През октомври по-голямата част от потребителите оценяват икономическата ситуация в страната като неблагоприятна за спестяване", отчетат още от НСИ. За последния наблюдаван период статистиката показва и запазване на отрицателните нагласи на домакинствата по отношение на планираните за следващите 12 месеца разходи за стоки за дълготрайна употреба (автомобили, покупка или построяване на жилище, подобрения в дома).

✓ ИПИ: Има нужда от повече буфери в бюджет 2014

Според института политиците започват да се пристрастяват към дефицитното харчене

Правителствената прогноза за ръст на икономиката от 1.8% от БВП през 2014 г. е доста оптимистична, а в същото време липсват достатъчно буфери в бюджета, в случай че стопанската активност се окаже по-слаба от очакваната. Това според Десислава Николова, главен икономист на Института за пазарна икономика (ИПИ), е един от недостатъците на проектобюджета за догодина.

Тя допълва, че при изготвянето на макрорамката към проектодокумента не са отчетени два риска - единият е свързан с все още колебливото възстановяване на Европа (виж стр. 5), а другият - с политическата криза в страната и вероятността от предсрочни избори. "Наблюдава се притеснителна устойчивост в появата на дефицит в изборни години – на практика след тях сме принудени да започнем отново консолидация на бюджета и намаляване на дефицитите", обръщат внимание от ИПИ. Те дават за пример 2009 и 2013 г., когато заради изборите дупката в държавните финанси се увеличава в сравнение с предходните години, и то основно заради раздуване на разходите. За да се финансира този дефицит, правителствата са принудени на увеличаване на държавния дълг. "Вече осем години бюджетът на страната е на дефицит. Това води до пристрастяване от страна на политиците към дефицитно харчене. В същото време точно такъв тип политика доведе до криза в еврозоната", предупреждават икономистите. Институтът представи своя алтернативен вариант на бюджета за догодина.

А защо не балансиран

Според ИПИ още през следващата година бюджетът може да бъде балансиран, като в същото време някои данъци може да бъдат понижени или премахнати. Такива са данък лихва, данък дивидент, други неефективни данъци (например върху наследствата), ограничаване на данъчните преференции (облекчения за земеделци, ваучери за храна, преференциален ДДС за туризма). От института предлагат данъкът, с който се облагат ЕТ, да бъде понижен до 10% а с цел избягване на шоково покачване следващите години. Общият ефект от предложените данъчни промени е повече приходи в рамките на 100 млн. лв.

Икономистите изчисляват, че ако бъдат свити текущите разходи в публичния сектор с 10% спрямо планираното (с изключение на разходите за образование), на бюджета ще бъдат спестени над 1 млрд. лв. Друго предложение на ИПИ е да се ограничат субсидиите от бюджета и образуване на фонд за приоритетно проектно финансиране за животновъдство и зеленчукопроизводство (за 50 млн. лв.), както и ограничаване на субсидиите за закъсали държавни компании. Общият ефект от промените е около 334 млн. лв. по-малко разходи. Според тях още от следващата година може да започне и процесът на т.нар. фискална децентрализация. Вместо правителството да създава фонд за проектно финансиране, за който има съмнение как ще бъде използван, идеята на ИПИ е държавата да прехвърли прехвърляне на 1/5 от приходите от подоходния данък към общините. Сумата отново е около 500 млн. лв. Преотстъпените средства могат да се предвидят само за капиталови разходи или покриване на стари дългове.

Болно здраве

Според икономистите през следващата година е важен фокусът върху реформите в здравната и в пенсионната система. От една страна, здравният сектор е недофинансиран. От друга - разходите, които се правят, са неефективни. "Системата е изградена така, че здравите плащат за болните. Въпросът е, че когато те се нуждаят от лечение, се оказва, че отново трябва да си доплатят. Получава се двойно плащане за една и съща услуга и е нормално това да рефлектира върху желанието на хората да се осигуряват", пояснява Калоян Стайков от ИПИ. Предложението на икономистите за здравна реформа е за разбиване на монопола на НЗОК и пренасочване на 2 процентни пункта от здравната вноска към избран частен здравен фонд. Според тях трябва да продължи и покачването на възрастта за пенсиониране (което ще спести на бюджета 46 млн. лв.), като тяхното предложение е и от пенсионната вноска 2 пр.п. също да бъдат пренасочени към частен фонд.

✓ Окончателно - данък лихва става 8%

Преференцията за доходите от лихви по корпоративни облигации също беше приета

Данък лихва става 8% от догодина, данъчното облекчение за млади семейства с ипотечен заем остава, а малките фирми с оборот до 500 хил. евро ще могат да отчитат ДДС на касова основа. Това приеха депутатите на второ четене на данъчните закони на извънредно заседание на парламента във вторник. Корекциите бяха гласувани в зала без изненади.

За хората

Данък лихва ще е с 2 процентни пункта по-малък от началото на следващата година. Така вместо 10%, както досега, лихвите от депозити ще се облагат с 8%. Данъкът ще спада със същата стъпка, докато отпадне напълно през 2017 г. Според зам. финансовия министър Людмила Петкова мярката ще струва на бюджета догодина около 15 млн. лв. "Първоначално за тази година беше направен разчет приходът от данъка върху лихвите по депозити да е 132 млн. лв., но всъщност изпълнението в приходната част показва, че няма да бъде толкова, а между 80 и 90 млн. лв.", обясни Петкова, цитирана от "Фокус". "Не случайно се бърза с данъчните закони, за да се знае окончателният вариант на данъците и на промените, за да намерят отражение в бюджета", допълни зам.-министърът.

Данъчното облекчение за семейства с ипотечен заем остава. Вместо да премахнат правото на български семейства 10% от лихвите по ипотечни заеми да им се приспадат от данъците, управляващите решиха да го разширят и за семейства от други държави от ЕС, за да се съобразят с европейското законодателство.

И за бизнеса

Предприятията в общините с висока безработица ще могат да се възползват от данъчно облекчение при нови условия. Държавата ще преотстъпва до 100% от корпоративния данък на фирми в общини с поне 25% по-висока безработица от средната за страната (35% досега). Условието е за целия период в дружеството да работят поне 10 души, като най-малко половината от тях трябва да са заети в производствената дейност и една трета от наетите да живеят в общината с висока безработица.

Остава и данъчната преференция за доходите от лихви по борсово търгувани корпоративни облигации. Отпада ограничението получател на дохода да е само компания от ЕС или от Европейското икономическо пространство и от отстъпката ще могат да се възползват всички чуждестранни компании. Спорът между депутатите при гласуването на текста в комисия беше дали това облекчение ще важи и за български фирми. Въпреки това текстът бе гласуван както предлага водещата комисия, а председателят Йордан Цонев увери, че преференцията ще бъде неутрална към бюджета.

От началото на следващата година малките фирми с годишен оборот до 500 хил. евро ще могат да се възползват от нов режим по ДДС - т.нар. касова отчетност. Така те ще имат право с разрешение на НАП да внасят косвения данък в бюджета по направени сделки едва след като са получили плащането от своите партньори.

България все още чака и окончателното разрешение на Европейската комисия да запази досегашната ставка на акциза от 85 ст. за гигаджаул за метана. В противен случай, за да се съобрази с европейското законодателство, сумата трябва да се увеличи до 5.1 лв. за гигаджаул.

✓ Брюксел намали очакванията си за ръст на българската икономика на 1.5%

Вътрешното потребление е очертано като основен двигател, но и основен риск за покачването на БВП през 2014 г.

Европейската комисия (ЕК) понижи очакванията си за развитието на българската икономика през 2013 и 2014 г.

Публикуваната вчера есенна прогноза на Брюксел е за ръст на БВП на страната от 0.5% през настоящата година при очаквани 0.9% през пролетта. За 2014 г. пък предвижданията се понижават от 1.7% на 1.5%, което е с 0.3 процентни пункта под заложеното от правителството в бюджета.

Като основен двигател на растежа в доклада за България се посочват потреблението на домакинствата и частните инвестиции. Същевременно обаче по тази линия идва и основната несигурност. "Най-същественият риск е свързан с очакваното възстановяване на потреблението на домакинствата, което може да се окаже по-слабо от очакванията с оглед на факта, че българският пазар на труда и потребителските нагласи са все още крехки", се посочва в анализа. Например за 2013 г. през пролетта ЕК залагаше на 1.4% ръст на потреблението, докато сега очаква годината да приключи с 0.3% спад.

Според оценката на ЕК през тази година БВП на страната ще е в размер на 80.2 млрд. лв. по текущи цени, а през следващата ще достигне 82.9 млрд. лв. От Министерството на финансите отбелязват, че това е с над 1 млрд. лв. повече от очакванията на ведомството. "Прогнозата на комисията съвпада с очакванията на МФ, че текущото стабилизиране на пазара на труда ще продължи и в следващите години, което ще подкрепи доверието на домакинствата и потреблението", посочват още от Министерството на финансите. Въпреки това в доклада се отбелязва, че възстановяването ще е относително бавно заради негативното въздействие на фактори като значителното намаляване на населението в резултат на застаряването и на емиграцията, които подкопават потенциала за растеж.

Приглушено възстановяване

През втората половина на 2013 г. ребалансирането на икономиката към експортния сектор ще се забави, прогнозира от ЕК. Същевременно очакванията са през следващите тримесечия частното потребление да се засили. Сигнали в тази посока дават и данните за увеличаването на търговията на дребно, отчетено за периода юли - август 2013 г., отбелязват от Брюксел.

От комисията посочват, че съживяването на икономическата активност към края на годината ще бъде подкрепено от очакваното икономическо възстановяване в рамките на ЕС. Въпреки това прогнозираният растеж от 0.5% остава под потенциала на икономиката на страната. Набраната към края на 2013 г. инерция за ръст обаче ще окаже положителен ефект за следващата година, се посочва в доклада. Според ЕК през третото тримесечие икономиката ще отчете растеж от 0.4%, а през четвъртото - 0.6% на годишна база.

Очакванията за износа на страната са той да остане относително силен през 2014-2015 г., като следва прогнозирания ръст в търсенето на глобално равнище. Същевременно възстановяването на вътрешното потребление и частните инвестиции ще допринесат и за повишаването на вноса. Така към 2015 г. балансът по текущата сметка ще мине на отрицателна територия, като прогнозираният дефицит е от порядъка на 0.5%.

Сигнали за стабилизиране

Според анализаторите от ЕК пазарът на труда в България дава първи сигнали за стабилизиране през 2013 г. В основната си част отчетеното намаляване на безработицата през последните четири години се дължи на подобрението в традиционно динамичния селскостопански сектор и реализираната добра реколта през годината. "Заетостта в други сектори на икономиката обаче също дава признаци за стабилизиране", отбелязват от Брюксел. Прогнозата за равнището на безработицата е тя да достигне пикови стойности от близо 13% през 2013 г., след което постепенно да намалява, като се понижи до под 12% към 2015 г.

От комисията отчитат още рязкото намаляване на инфлацията през 2013 г., като очакванията са тя да достигне 0.5% за годината, като последните две тримесечия да са с дефлация. Фактори за спада са понижаването в цените на енергийния сектор в резултат на глобалните тенденции при стойността на петрола, както и на предприетите в страната мерки за намаляване на цените на електричеството. Влияние оказва и силната селскостопанска реколта, която е довела до пониски цени на непреработените хранителни продукти. Прогнозата за следващата година е темповете на растеж на инфлацията да се засилят до 1.4%, въпреки че като цяло инфлационният натиск ще остане слаб. През 2015 г. се очаква показателят да достигне около 2% в унисон с възстановяването на вътрешното търсене и продължаващото сближаване на цените със средните за ЕС. Любопитно е, че при тези ниски очаквания за инфлация се залагат сравнително високи нива на дефлатора, с който се изчислява реалният растеж на БВП (за 2013 г. той се покачва от 2.2% през пролетта на 2.9%). Есенната прогноза е направена преди представянето на бюджет 2014 г. в парламента и не отразява планираните от правителството нови фискални мерки за периода 2014-2015 г., уточняват от ЕК. Така очакванията на Брюксел са през следващата година бюджетният дефицит да се запази на равнища около 2% и да намалее до 1.8% към 2015 г.